

AINEKAART

Ainevaldkond: eesti keel ja kirjandus

Õppeaine: kirjandus

Klass: 10.–12.

Õpetaja: Argo Mund

Ainetüüp: kohustuslik aine gümnaasiumis

Õpetamise aeg: 2022/23. õppeaasta

Õppekirjandus:

Anne Nahkur „Kirjandus antiigist renessansini“;

Anne Nahkur „Kirjandus barokist romantismini“;

Anne Nahkur „Kirjandus realismist postmodernismini“;

„Antiigist postmodernismini. Gümnaasiumi lugemik“ (koostanud Anne Nahkur);

„Maailmakirjanduse lugemik“ (koostanud Jüri Talvet);

Luule Epner, Kristi Metste, Sirje Olesk „Vanem eesti kirjandus“;

Epp Annus, Luule Epner, Ele Süvalep „20. sajandi I poole eesti kirjandus“;

Epp Annus, Luule Epner, Mart Velsker „Uuem eesti kirjandus“;

Monika Undo „Nüüdiskirjanduse kurvid ja ristmikud“;

Piret Järvela, Edward Kess „Kirjanduse mõistevaramu. Gümnaasiumi lisamaterjal“.

Vajalikud õppevahendid:

õpikud, konspektivihik, õpetaja koostatud või paljundatud õppematerjalid, CDd, filmid

Õppesisu:

Kõigile gümnaasiumiklassidele kohustuslikud kursused (suunast olenemata):

1. „Kirjandus antiigist 19. sajandini“
2. „Kirjanduse põhiliigid ja -žanrid“
3. „Kirjandusteose analüüs ja tõlgendamine“
4. „Eesti kirjandus algusest XX sajandi alguseni“
5. „Eesti kirjandus XX sajandil“
6. „Maailmakirjandus XX sajandil“
7. „Uuem kirjandus“

1. „Kirjandus antiigist 19. sajandini“

Kultuuri mõiste. Maailma loomise müüdid ja muistendid; eri rahvaste loomismüüte. Kirja ja kirjanduse süünd. Vanakreeka müüdid. Antiikkirjandus (Homeros, Sophokles, Sappho jt). Kirjanduse põhiliikide ja žanride teke. Piibel. Keskaja kirjandus (saaga, kangelaseepos, rüütliromaan, keskaegne luule ja draama jm). Renessansikirjandus (Dante Alighieri, Francesco Petrarca, Giovanni Boccaccio, William Shakespeare, Miguel de Cervantes jt). Barokk-kirjandus. Klassitsistlik kirjandus (Molière). Valgustuskirjandus (Daniel Defoe, Voltaire, Johann Wolfgang Goethe jt). Romantism (Aleksandr Puškin, George Gordon Byron; Victor Hugo, Walter Scott, Prosper Mérimée). Realism ja naturalism (Gustave Flaubert, Fjodor Dostojevski, Lev Tolstoi, Tšehhov). Estetism (Oscar Wilde). Romantismijärgne luule, sümbolism (Charles Baudelaire). Realistlik draamakirjandus (Anton Tšehhov, Henrik Ibsen).

Mõisted. Antiikkirjandus, arhetüüp, draama, dramaatika, eepika, eepos, klassitsism, kultuur, lüürika, müüt, naturalism, novell, realism, renessans, romaan, romantism, saaga, sonett, sümbolism, utoopia, valgustus.

2. „Kirjanduse põhiliigid ja -žanrid“

Ilukirjanduse põhiliigid. Lüüriliste, eepiliste ja dramaatiliste tekstide olemus. Žanri mõiste. Kirjandusvoolu ja -žanri stiil. Kirjandusteose stiil kui mõtte ühtsus ja väljendusvahendite korrastatus. Eepika. Eepos, romaan, novell, jutustus, miniatuur. Romaani süünd ja muutused. Romaani alaliigid. Ajalooline romaan. Psühholoogiline romaan. Maagilis-realistlik romaan.: Armastusromaan. Modernistlik romaan. Postmodernistlik romaan. Novell.. Miniatuur. Elulookirjandus, memuaarid. Lüürika ja lüroepika. Ballaad, epigramm, haiku, ood, piltluule, poem, sonett, valm. Salmidega ja salmideta luule. Vabavärss. Sonett. Modernistlik luule. Vabavärss. Laululine luule. Dramaatika. Tragöödia, komöödia, draama, tragikomöödia. Draama alaliigid: karakterdraama, psühholoogiline draama, olmedraama, ideedraama, ajalooline draama. Tragöödia. Draama.

Mõisted. Ajalooline romaan, ballaad, draama, dramaatika, eepika, eepos, epigramm, haiku, jutustus, komöödia, kujunemisromaan, lüroepika, lüürika, maagilis-realistlik romaan, miniatuur, modernism, novell, ood, piltluule, poem, postmodernism, psühholoogiline romaan, realism, romaan, romantism, sonett, sümbolism, tragikomöödia, tragöödia, vabavärss, valm.

3. „Kirjandusteose analüüs ja tõlgendamine“

Kirjanduse olemus ja roll. Ilukirjandus kui sõnakunst. Fiktsionaalsus ja faktuaalsus. Kirjandusteose ühiskondlik, ajalooline, moraalne, rahvus- ja maailmakultuuriline, keeleline, tundeline väärtus. Kirjandus kui inimese siseilma ja välismaailma (looduse ja ühiskonna) kujutaja. Kirjandus kui maailma avaja, väljendaja ning uute seoste looja. Kirjandus kui eetiliste ja esteetiliste tõekspidamiste kujundaja. Autorikeskne lähenemine kirjandusele. Autori ja teose seosed, elu- ja loominguloolisus, positivism kirjandusuurimises. Autori maailmavaade, selle kujunemine konkreetseis ühiskondlikes oludes ja avaldumine tema teostes. Autori kuulumine koolkonda või rühmitusse, koht ajastus, traditsioonis, rahvuskirjanduses. Kirjandus kui kirjaniku elu ja keskkonna peegeldus. Omaelulooline kirjutamine. Lugejakeskne lähenemine kirjandusele Kirjandusteose ja lugeja suhe. Lugejaoskused. Tegelik lugeja: tema isiklik elukogemus, põlvkondlik või sotsiaal-kultuuriline kuuluvus. Ideaalne ehk mudellugeja. Individuaalne ja 18 rühmalugemine. Lugemismudelid: mõistmisvõimaluste paljus, eri lahenduste dialog. Tekstisisesed lüngad ja lugeja kujutlusvõime. Lugeja ootused.

Lugemismuljed. Lugemisnauding. Lemmikraamat. Lugeja mõjutamine: stereotüübid, argumentatsioon, arhetüübid, koomika. Tekstikeskne lähenemine kirjandusele. Proosateksti analüüs ja tõlgendamine. Sõnakunsteose sisu ja vormivõtted. Narratiiv, jutustamine ja kirjandusteose vaatepunkt. Tekstuaalne autor, jutustaja, tegelane, nende omavahelised suhted. Mina- ja temajutustus, sisemonoloog, teadvusvool. Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline, sotsiaalne aspekt. Karakter ja tüüp. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega ning teda ümbritseva maailmaga. Lugu ja tekst. Süžee ja faabula. Teema, detail, motiiv, sümbol. Moto. Teose miljö, aja- ning ruumikujutus. Teos kui struktuurne tervik. Kirjandusteose kompositsioon. Teose algus ja lõpp. Sissejuhatus, teema arendus, haripunkt, pööre ja lahendus. Konflikt ja intriig. Puänt. Teose probleemistik (küsimused) ja ideestik (vastused). Põhiidee. Teose stiil. Alltekst kui varjatud tähenduskiht. Allusioon. Paroodia ja travestia. Intertekstuaalne ehk tekste seostav käsitlusviis: teose avamine teiste tekstide vormilisel või sisulisel taustal. Tekstikeskne lähenemine kirjandusele. Luuleteksti analüüs ja tõlgendamine. Luule ja lüürika olemus. Lüürika kui sisemine enesevaatlus, tunde või mõtte väljendus, mina avamine. Lüürilise mina vaatepunkt. Lüüriline eneseväljendus ja lüüriline kirjeldus. Luule kui värsskõne. Luuletuse sisu ja vorm (väljendus). Stroof. Refraan. Luuletus kui vormisidusalt väljendatud mõte. Temaatiline ühtsus ja kontrastipõhimõte. Luulekeele kujundlikkus. Luule musikaalsus: rütm (värsimõõdud) ja riim (alg- ja lõppriim). Keeleluule. Stilistilised võtted: kõla-, kõne- ja lausekujundid. Kõlakujundid: hääliku- ja sõnakordused, helijäljendus, kõlasümboolika. Kõnekujundid: epiteet, võrdlus, metafoor, isikustamine, sümbol, allegooria, metonüümia, hüperbool, oksüümoron. Lausekujundid: kordus, mõttekordus, astendus, retooriline küsimus, väljajätt, sõnamäng, siire. Piltluule, anagramm. Koomiline stiil luules: huumor, ironia, grotesk, sarkasm.

Mõisted. Allegooria, alltekst, allusioon, anagramm, autobiograafia, eepika, ellips, epiteet, faabula, grotesk, ironia, isikustamine, kalambuur, keeleluule, kõlasümboolika, luule, lüürika, lüüriline mina, memuaarid, metafoor, metonüümia, miljö, motiiv, moto, narratiiv, omaeluloolisus, paroodia, piltluule, proosa, päevik, refrään, reisikiri, retooriline küsimus, riim, rütm, sarkasm, siire, sisemonoloog, stroof, sümbol, süžee, teema, travestia, vaatepunkt, võrdlus, värsimõõt.

4. „Eesti kirjandus algusest XX sajandi alguseni“

EESTI KEELE JA KIRJANDUSE ALGUSLUGU (13.–19. SAJAND). Rahvaluule, rahvuskirjandus ja maailmakirjandus. Eestialeline ja -keelne kirjasõna sajandite kestel: kroonikad, kirikukirjandus, trükitud raamat, piibel, kunstluule, juhuluule, rahvalgustuslik proosa.

EESTI KIRJANDUS- JA KULTUURILUGU 19. SAJANDIL. K. J. Peterson. Rahvuslik ärkamisaeg, J. V. Jannsen, C. R. Jakobson, J. Hurt, F. R. Faehlmann, F. R. Kreutzwald. L. Koidula, E. Bornhöhe.

SAJANDIVAHETUSE EESTI LUULE. J. Liiv, A. Haava.

20. SAJANDI ALGUSE EESTI PROOSA. F. Tuglase uussümbolistlik novell. A. Gailiti uusromantiline romaan. A. H. Tammsaare realistlikud romaanid.

20. SAJANDI ALGUSE EESTI DRAAMA. Eduard Vilde näidendid. A. H. Tammsaare psühholoogilised draamad.

5. „Eesti kirjandus XX sajandil“

XX sajandi eesti luule. Noor-Eesti rühmituse euroopaliku kultuuri taotlus ja luuleuudendus. Uusromantism. Siuru rühmituse meelelisus. Tarapita ekspressionistlikkus. Marie Underi luuletemaatika arengusuundi. Henrik Visnapuu armu- ja isamaalüürika. Arbujate põhihoiakuid. Betti Alveri mõtte- ja väljenduselgus. Pagulasluule tähtsamad autorid ja põhiteemad. Kalju Lepiku rahvuslikkus, Ilmar Laabani sürrealism. Stalinistlik luule. Sulaaja luule. Modernism 1960.–1970. aastate luules. Juhan Viidingu keelemängud. Kassetipõlvkond: illusioonid ja tegelikkus. Paul-Eerik Rummo valu ja tõetaotlus. Jaan Kaplinski harmooniaotsingud. Hando Runneli rahvuslikkus. Viivi Luige uussümbolism. Luule poliitiline alltekst. Doris Kareva armastusluule. 20. sajandi eesti proosa. Pagulasproosa tähtsamad autorid ja teosed, žanrid ja põhiteemad: Karl Ristikivi. 1960.–1980. aastate proosa muutused. Mats Traadi talupojaromaanid. Jaan Krossi ajaloolised ja eluloolised romaanid. Proosa uuenduslikkus: sisemonoloog, eksistentsiaalsus, võõrandumine, grotesk. Mati Unt või Arvo Valton. 1970.–1980. aastate uus põlvkond.

6. „Maailmakirjandus XX sajandil“

Modernism. Modernistlik luule. Modernistlik proosa. „Kadunud põlvkond“ (Erich Maria Remarque). Eksistentsialism (Albert Camus). Modernistlik draama (Maurice Maeterlinck, Samuel Beckett, Tennessee Williams). Maagiline realism, postmodernism (Gabriel García Márquez). Murrangulised pöörded ühiskonnas, nende kajastused kirjanduses. Kirjanduslikud voolud ja suunad, nende ajapiirid, sisu- ja vormitunnused, tähtsamad žanrid, autorid ja teosed. Kirjanduse peavoolud ja marginaalsused. Kirjanduse rahvuslik, euroopalik ja individuaalne alge. Kirjanduse kui kunsti iseväärtuse rõhutamine. Teksti ja tegelikkuse suhte muutumine. Elutõde ja kunstitõde. Kirjandus ja tsensuur. Loomisprotsessi ja inimese sisemaailma kujutamine. Küsimus olemise mõttest ja tähtsusest. Kirjanduse tunnetuslik väärtus. Kirjandus olemise kehtestajana, maailma muutja ja rikastajana. Kirjandus ja ühiskondlik-poliitilised vastuolud. Inimpsüühika kujutamine, eksistentsi piirid. Erandlikud ja tavapärased olukorrad; koomika, traagika, dramatism ja tragikoomika. Inimese suhe loodusega. Naine mehekeskses ühiskonnas. Kirjandus ja vähemused. Mineviku ja kaasaja probleemide põimumine. Põlvkondlikud püüdlused ja ideaalid. Rahvuslik identiteet ja globaliseeruv maailm. Keele ja stiili ilu. Uued vormid ja väljendusvahendid, kujundid ja sõnad. Kirjandus kui mäng. Kirjandus kui provokatsioon. Kirjaniku positsioon ja vastutus ühiskonnas. Autori koht ajastus, rühmituses, traditsioonis ja rahvuskirjanduses. Kirjaniku ja lugeja vahekorra muutumine. Teksti ja lugeja vahekorra muutumine. Kirjandus kui piiride avardamine. Kirjandus teise kogemuse vahendajana. Euroopa kirjandus eetiliste ja humanistlike väärtuste ja hoiakute kujundajana.

Mõisted. Absurdidraama, absurditeater, akmeism, avangardism, eksistentsialism, ekspressionism, futurism, grotesk, imażism, impressionism, maagiline realism, modernism, pagulas kirjandus, postmodernism, sümbolism, sürrealism, uusromantism.

7. „Uuem kirjandus“

Kirjandus ja ühiskond 1980. aastad Eesti ühiskonnas ja kirjanduses. Murdepunktid Eesti lähiajaloo, vabadusvõitlus ja sõnavabadus. Kirjanikud vabadusvõitluse kandjatena (Lennart Meri, Arvo Valton, Hando Runnel jt). Pagulaskirjanduse avastamine Eestis, valgete laikude kõrvaldamine, ilmumata teoste avaldamine (Paul-Eerik Rummo, Uku Masing, Madis Kõiv jt). 1990. aastate alguse murrangulised muutused ühiskonnas ja kirjanduses. Kirjanduse roll tänapäeva ühiskonnas. Eesti nüüdisluule Murranguaastate sõnavabadus. Luule sisulised, vormilised ja keelelised muutused. „Põrandaalune“ ja punkluule: Priidu Beier, Merca, Liisi Ojamaa, Villu Tamme, Tõnu Trubetsky. Etnofuturism: Kauksi Ülle. Provokatiivne keeleluule: Karl Martin Sinijärv, Kivisildnik, Contra. Intertekstuaalne luule: Hasso Krull, Kalju Kruusa, Aare Pilv. Lauldav luule: Ott Arder, Peep Ilmet, Leelo Tungal, Jaan Tätte, Aapo Ilves. Sotsiaalne vabavärss: Toomas Liiv, Kalev Keskküla, Asko Künnap, Jürgen Rooste jt. 21. sajandi luule otsingud: Kristiina Ehin, Maarja Kangro, François Serpent (fs), Triin Soomets, Elo Viiding, Tõnu Õnnepalu. Eesti nüüdisproosa. Uuema proosakirjanduse algus: Viivi Luik „Seitsmes rahukevad“. Eneseotsingud ja moodsa tsivilisatsiooni hälbed: Emil Tode (Tõnu Õnnepalu) „Piiririik“. Eestlaste paroodia ja eneseiroonia: Andrus Kivirähk. Uusim lühiproosa: Tuglase novelliauhinna laureaadid; Mehis Heinsaar „Vanameeste näppaja“, Ervin Õunapuu „Eesti gootika“; Eeva Park. Uusim romaan: Indrek Hargla, Andrei Hvostov, Mihkel Mutt. Võimalike maailmade kujutamine: Armin Kõomägi. Kirjanike veebipäevikud. Eesti nüüdisdraama. Uued teemad ja vaatepunktid näitekirjanduses. Elulooline tragikomöödia: Mart Kivastik või Andrus Kivirähk. Inimsuhete psühholoogia: Jaan Tätte. Uusim näitekirjandus. Kirjanduselu ja kirjanduse institutsioonid Eesti Kirjanike Liit, Eesti Kirjanduse Selts, Eesti Kirjandusmuuseum, kirjanike muuseumid. Kirjandusväljaanded. Kirjanduspreemiad. Vilde preemia laureaadid ja viimaste aastate teosed lähemalt. Nobeli kirjanduspreemia. Kirjanduskriitika. Kirjanduse tõlkimine. Küberkirjandus. Kultus- ja hittkirjandus. Uuem maailmakirjandus: Ian McEwan, Haruki Murakami „Norra mets“, Sofi Oksanen „Puhastus“, Arundhati Roy „Väikeste asjade jumal“.

Mõisted. Absurdikirjandus, arvustus, etnofuturism, grotesk, hittkirjandus, intertekstuaalsus, iroonia, kultuskirjandus, küberkirjandus, memuaarid, paroodia, postmodernism, punkluule, vabavärss, veebikirjandus.

Õpitulemused:

1. „Kirjandus antiigist 19. sajandini“

Kursuse lõpul õpilane

- 1) iseloomustab õppematerjalidele toetudes eri ajastute kirjandust ja kirjandusvoole, nimetades nende ajapiirid ja tunnused, tähtsamad žanrid, teosed ning autorid;
- 2) mõistab ning hindab käsitletavate kirjandusteoste humaanseid, eetilisi ja esteetilisi väärtusi;
- 3) on tervikuna läbi lugenud ja analüüsinud kohustuslikud teosed, tundes teoste ning nende autorite kohta üldises kultuuri- ja kirjandusloos.

2. „Kirjanduse põhiliigid ja -žanrid“

Kursuse lõpul õpilane

- 1) eristab õppematerjalidele toetudes kirjanduse põhiliike ja -žanre, analüüsib teoseid liigi- ja žanritunnuste põhjal;
- 2) analüüsib romaani alaliike ning toob näiteid autorite ja teoste kohta;

- 3) toob esile käsitletud teoste teema, probleemistiku ja ideestiku, analüüsib tegelasi ja nende suhteid, loob seoseid nüüdisajaga ning tsiteerib ja refereerib oma väidete kinnitamiseks teksti;
- 4) nimetab luuleteksti žanri, teema ja põhimotiivid, sõnastab selle mõtte ning analüüsib keelt ja kujundikasutust;
- 5) eristab näitekirjanduse põhižanre ja nende alaliike, arutleb näidendis käsitletud teemade ja probleemide üle ning analüüsib tegelaste suhteid;
- 6) selgitab ja kasutab praktikas peamisi tekstianalüüsis vajalikke mõisteid ja kujundeid ning analüüsib ilukirjanduslikku keelt ja stiili;
- 7) on tervikuna läbi lugenud ja analüüsinud vähemalt neli proosa- või draamateost.

3. „Kirjandusteose analüüs ja tõlgendamine“

Kursuse lõpul õpilane

- 1) on tuttav vähemalt kolme kirjaniku loomingulooga, mõistab nende loomingu tähtsust kultuuri- ja kirjandusloos ning iseloomustab autorite stiili;
- 2) analüüsib ja tõlgendab loetud proosateoste sisu- ja vormivõtteid: nimetab teema, sõnastab probleemi ning peamõtte, iseloomustab tegevusaega ja -kohta, jutustaja vaatepunkti, tegelaste suhteid, olustikku, sündmustikku ning kompositsiooni;
- 3) analüüsib ja tõlgendab loetud luuletuste sisu ja vormivõtteid: nimetab teema ning põhimotiivid, iseloomustab vaatepunkti, kujundi- ja keelekasutust, riimi, rütmi ja salmilisust, kirjeldab meeolelu ning sõnastab mõtte;
- 4) hindab käsitletavate kirjandusteoste humanseid väärtusi, märkab teostes peituvaid eetilisi ja esteetilisi väärtusi, suhestab oma ja kirjandusteose väärtuste maailma, põhjendab oma kirjanduslikke eelistusi ja lugemiskogemusi;
- 5) on läbi lugenud ja analüüsinud vähemalt kolm pikemat proosateost.

4. „Eesti kirjandus algusest XX sajandi alguseni“

Kursuse lõpus õpilane

- 1) teab eesti kirjandusloo tähtsamaid arenguhooneid XIII sajandist XX sajandini, keskseid autoreid ja teoseid;
- 2) on lugenud katkendeid eesti kirjanike teostest ning mõne klassiku teost tervikuna;
- 3) kirjeldab teksti põhjal tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, võrdleb ja vastandab tegelasi, annab neile hinnanguid, otsib nende käitumisele alternatiivi ning võrdleb iseennast mõne tegelasega;
- 4) oskab resümeeerida ja kommenteerida loetud teosekatkendeid kirjalikult, arutleda erinevate seisukohtade ja peamiste teemade üle;
- 5) mõistab lugedes paremini eestikeelset ilukirjandusteksti ning suudab eesti keeles väljendada oma kirjandusalaseid seisukohti.

5. „Eesti kirjandus XX sajandil“

Kursuse lõpus õpilane

- 1) teab eesti kirjandusloo tähtsamaid arenguhooneid XX sajandil, keskseid autoreid ja teoseid;
- 2) on lugenud vähemalt nelja tervikteost;
- 3) mõistab kirjandustekstide sisu ja eesmärki ning autori ideid, taotlusi ja seisukohti;
- 4) seostab loetut nii võrdlevalt kui ka eristavalt tänapäeva eluolu ja nähtustega ning iseenda ja üldinimlike probleemidega; suudab teha üldistusi ja kokkuvõtteid ning kujundab oma arvamuse;

5) mõistab lugedes paremini eestikeelset ilukirjandusteksti ning suudab eesti keeles väljendada oma kirjandusalaseid seisukohti.

6. Maailmakirjandus XX sajandil

Kursuse lõpul õpilane

- 1) iseloomustab õppematerjalidele toetudes eri ajastute kirjandust, tähtsamaid voole ja žanre, autoreid ja nende teoseid;
- 2) nimetab eesti kirjanduse tähtsamaid perioode, kirjanduslikke rühmitusi, olulisemaid autoreid ja nende teoseid;
- 3) seostab eesti kirjanduslugu Euroopa kirjanduse perioodide, voolude ja suundadega;
- 4) võrdleb poeetikaanalüüsile tuginedes kahte vabalt valitud kirjandusteost, tuues esile ühiseid ja eriomaseid jooni;
- 5) mõistab ning hindab kirjandusteoste humaanseid, eetilisi ja esteetilisi väärtusi;
- 6) on tervikuna läbi lugenud ja analüüsinud vähemalt neli proosa- või draamateost, tunneb teoste ning nende autorite kohta üldises kultuuri- ja kirjandusloos.

7. „Uuem kirjandus“

Kursuse lõpul õpilane

- 1) nimetab tähtsamaid uuema eesti kirjanduse autoreid ja nende teoseid, tunneb nüüdiskirjanduse peamisi arengusuundi;
- 2) analüüsib ning tõlgendab loetud kirjandusteoste sisu- ja vormivõtteid: nimetab teose teema, sõnastab probleemi ning peamõtte, iseloomustab tegevusaega ja -kohta, tegelaste suhteid, olustikku ja sündmustikku, kirjeldab sõnavaliku eripära ning stiili seoseid teksti sõnumiga;
- 3) analüüsib ja tõlgendab loetud luuletuste sisu ja vormivõtteid: nimetab teema ning põhimotiivid, iseloomustab kujundi- ja keelekasutust, riimi, rütmi, salmilisust või vabavärsilisust, kirjeldab meeoleolu ning sõnastab mõtte;
- 4) arutleb loetud uudisteoste üle, kujundab oma arvamuse ja loob seoseid varem loetuga;
- 5) seostab loetut tänapäeva eluolu ja -nähtustega, iseenda, ühiskonna ning üldinimlike probleemide ja väärtustega.

Hindamise kirjeldus:

Hindamine toimub arvestuslike töedena. Kõik kursused on võrdse kaaluga. Kursuste teemad eeldavad ka loovtööde kirjutamist (kas lühitekstide või loetud teoste põhjal), samuti arutlusi ja analüüsi. Hindamisel arvestatakse ka õpilase lugemust (õpetaja teeb tavaliselt enne teose käsitlema asumist hindelise lugemiskontrolli).

Kokkuvõtva hinde kujunemine: lõputunnistuse hinne kujuneb kursuste põhjal.

Muud nõuded ja märkused:

TERVIKTEOSED GÜMNAASIUMIS (nimekirjas olevad teosed on kõigile kohustuslikud läbi lugeda)

1. „Kirjanduse põhiliigid ja -žanrid“ (10. klassi I pool)

D. Salingeri „Kuristik rukkis“

Sophoklese „Kuningas Oidipus“

2. „Kirjandus antiigist 19. sajandini“ (10. klassi II pool)

- G. Boccaccio „Dekameron“ (viis novelli õpetaja valikul)
- W. Shakespeare'i „Romeo ja Julia“ ning „Hamlet“
- Molière'i „Tartuffe“ või „Scapini kelmused“
- J. Swifti „Gulliveri reisid“ (I osa)
- P. Mérimée „Carmen“
- 3. „Kirjandusteose analüüs ja tõlgendamine“ (11. klassi I pool)**
- H. de Balzaci „Isa Goriot“
- A. Tšehhovi üks näidend ja novellid (kokkuleppel õpetajaga)
- K. Hamsuni „Maa õnnistus“
- 4. „Eesti kirjandus algusest XX sajandi alguseni“ (11. klassi II pool)**
- E. Vilde „Mäeküla piimamees“
- F. Tuglase novelle (kokkuleppel õpetajaga)
- A. H. Tammsaare „Tõde ja õigus“ (I ja II osa)
- 5. „Eesti kirjandus XX sajandil“ (12. klassi I kolmandik)**
- A. H. Tammsaare „Tõde ja õigus“ (V osa)
- A. Gailiti „Ekke Moor“
- K. Ristikivi „Tuli ja raud“ või „Õige mehe koda“ või „Rohtaed“
- J. Kruusvalli „Pilvede värvid“
- 6. „Maailmakirjandus XX sajandil“ (12. klassi II kolmandik)**
- J. Kross „Wikmani poisid“ või „Keisri hull“
- A. Valtoni novelle (kokkuleppel õpetajaga)
- E. M. Remarque „Arc de Triomphe“
- S. Beckett „Godot'd oodates“
- 7. „Uuem kirjandus“ (12. klassi III kolmandik)**
- E. Tode „Piiririik“
- A. Kiviräha üks näidend
- K. Ehini luulekogu
- M. Heinsaare novelle (kokkuleppel õpetajaga)